

AGENCJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO/POLSKI FUNDUSZ GWARANCYJNY

Podstawy prawne i zadania agencji

Agencja Rozwoju Gospodarczego (ARG S.A.) jest spółką akcyjną. Agencja ta została utworzona 21 lutego 1994 r. decyzją Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy o wpisie do rejestru handlowego.

ARG S.A. została założona z inicjatywy Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą Lesława Podkańskiego. Jej celem, zgodnie z zapewnieniami resortu współpracy gospodarczej z zagranicą, miała być aktywizacja majątku Skarbu Państwa dzięki udzielaniu poręczeń i kredytów eksportowych. Według statutu, przedmiot działania Agencji zawiera następujące zadania:

1. wspieranie przemian gospodarczych i własnościowych poprzez tworzenie wspólnych funduszy, koncentrację kapitałową i majątkową,
2. inicjowanie i wspieranie przemian własnościowych i restrukturyzacyjnych,
3. wykonywanie czynności powierniczych w tym z akcji i udziałów w spółkach na podstawie umów z właścicielami,
4. współudział kapitałowy i organizacyjny w ważnych przedsięwzięciach gospodarczych, a w szczególności
  - budowa autostrad,
  - rozwój infrastruktury granicznej,
  - budowa gazociągu tranzytowego,
5. współudział w tworzeniu i rozwoju giełd towarowych, towarowo-pieniężnych i giełd obrotu wierzytelnościami,
6. tworzenie systemowych rozwiązań prowadzących do oddłużania wewnętrznego gospodarki poprzez aktywizowanie obrotu wierzytelnościami,
7. udzielanie poręczeń ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych,
8. inicjowanie oraz współudział w tworzeniu i rozwoju nowych form realizacji wspólnych przedsięwzięć gospodarczych z udziałem kapitału polskiego i zagranicznego,
9. wyszukiwanie oraz analiza zagranicznych rynków zbytu dla polskich producentów,
10. współudział w tworzeniu i doskonaleniu organizacyjnych i finansowych mechanizmów obsługi handlu zagranicznego,
11. świadczenie usług konsultacyjno-doradczych w zakresie obrotu gospodarczego,
12. prowadzenie kampanii reklamowo- promocyjnych polskich producentów i wyrobów na rynkach zagranicznych,
13. prowadzenie innej działalności gospodarczej mającej na celu rozwój współpracy gospodarczej z zagranicą.

Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że przedmiot działania ARG jest niezwykle szeroki i chyba zbyt ambitny. Niektóre punkty Statutu mają charakter ogólnikowy, inne są jakby ich rozwinięciem lub sprecyzowaniem. Ponadto przedmiot działania określony w poszczególnych punktach Statutu w pewnych przypadkach pokrywa się w znacznym stopniu, np. punkt 1 i 2.

Mimo, że przedmiot działania ARG został nakreślony bardzo szeroko, a w niektórych przypadkach w sposób szczegółowy, to jednak brak jest w nim rozwinięcia głównego zadania Agencji tj. "udzielania poręczeń ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych". W punkcie tym kryje się tak ważne zadanie jak poręczanie kredytów finansujących transakcje eksportowe.

Wyposażenie w kapitał

Kapitał akcyjny ARG S.A. wynosi 456,79 mln złotych (wszystkie dane liczbowe w nowych zł) i dzieli się na:

1. 300 akcji imiennych, uprzywilejowanych o wartości nominalnej 1000 zł, o łącznej wartości 300 tys. zł.
2. 456490 akcji imiennych zwykłych o wartości nominalnej 1000 zł, o łącznej wartości 456,49 mln zł.

Kapitał akcyjny został opłacony gotówką (akcje uprzywilejowane) i aportem rzeczowym w postaci należących do skarbu państwa akcji Banku Rozwoju Eksportu, Elektrimu i Uniwersalu. Akcje opłacone gotówką (300 sztuk) dają prawo do pięciu głosów na Walnym Zgromadzeniu i są uprzywilejowane co do dywidendy. Jedynym udziałowcem spółki jest Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą.

Działalność agencji i jej wyniki finansowe

Nim ARG S.A. rozwinęła swoją działalność statutową Najwyższa Izba Kontroli podważyła prawomocność powołania Agencji. Prezes NIK zarzucił bezprawne wykorzystanie 300 tys. zł z Funduszu Rozwoju Eksportu (ze środków tych sfinansowano zakup akcji uprzywilejowanych), bezpodstawnym przekazaniu ARG akcji BRE, Uniwersalu i Elektrimu oraz o złamanie "konstytucyjnej zasady legalizmu". W tym ostatnim przypadku chodziło o to, że minister współpracy gospodarczej z zagranicą, nie mając - zdaniem NIK - ustawowych uprawnień, przekazał prawo do dysponowania majątkiem Skarbu Państwa powołanej przez siebie spółce. Spór z NIK trwał prawie rok. W marcu 1995 r. Sąd Najwyższy uznał, iż Agencja została założona i zarejestrowana zgodnie z prawem.

W kwietniu 1994 r. ARG S.A. zawarła transakcję, której niekorzystne skutki trwają do chwili obecnej. Otóż zarząd spółki został upoważniony do skorzystania z prawa poboru 1314 tys. akcji Uniwersalu (Agencja miała wtedy 2628 tys. akcji tej spółki jako aport rzeczowy MWGZZ). Spodziewano się, że ceny akcji wzrosną i na ich późniejszej sprzedaży można będzie zarobić. Ze względu na to, że spółka nie miała większej gotówki, zaciągnęła krótkoterminowy kredyt w wysokości 19,91 mln zł w BRE pod zastaw akcji Uniwersalu. W ramach prawa poboru Agencja płaciła, na początku maja 1994 r., za akcje Uniwersalu 15 zł (150 tys. starych zł). W lipcu 1994 r. ARG sprzedała niewielką ilość akcji Uniwersalu po cenie korzystnej 29,6 zł. Niestety w drugiej połowie 1994 r. rozpoczął się okres wyraźnej bessy na giełdzie warszawskiej i Agencja znacznie ograniczyła sprzedaż akcji. Pod koniec grudnia 1994 r. cena akcji Uniwersalu osiągnęła 11,5 zł. W sumie do końca 1994 r. Agencja wyzbyła się 320 tys. akcji Uniwersalu, tj. niespełna 25% liczby akcji zakupionych w ramach prawa poboru. Ograniczenie sprzedaży akcji, sprawiło, że ARG nie była w stanie spłacać zaciągniętego w BRE kredytu. W wyniku porozumienia osiągniętego z BRE (podpisano aneks do umowy kredytowej) przełożono spłatę kredytu do końca 1995 r. Ostatecznie kredyt został spłacony do 15 stycznia 1996 r., przede wszystkim ze środków pochodzących ze sprzedaży akcji.

Oprócz niekorzystnego zakupu akcji Uniwersalu, Agencja poniosła w 1994 r. znaczne straty wskutek przeszacowania wartości posiadanych przez nią akcji. Zgodnie z wynikami

finansowymi ARG straty te wyniosły 269,9 mln zł (tabela 1). Strata netto wyniosła w okresie 01.05.1994 - 31.12.1994 ok. 271,3 mln zł (ok. 2,7 bin starych zł).

Oczywiście wyjaśnić trzeba, że pojęcie "straty" nie jest w tym przypadku precyzyjne. Spadła wartość akcji, które były własnością Skarbu Państwa, a ich dysponentem był Minister Współpracy Gospodarczej z Zagranicą. Ta strata byłaby taka sama, gdyby akcje te nadal znajdowały się np. w sejfie MWGzZ.

Tabela 1

WYNIKI ARG SA (1.05.-31.12.1994, mld starych złotych)

Przychody ogółem	85,96
w tym : dywidenda z 8RE SA	5,06
dywidenda z Elektrimu SA	12,96
sprzedaż akcji Universal SA	65,67
odsetki bankowe	2,30
Koszty; ogółem	2794,30
w tym: koszty utrzymania spółki	5,20
koszty operacji finansowych	2789,30
w tym: prowizje od kredytów	2,30
odsetki od kredytów	40,26
wartość sprzedanych akcji	48,00
przeszacowanie akcji	2698,80
Strata brutto	2708,60
Strata netto	2713,55

BILANS ARG SA (1.05.-31.12.1994, mld starych zł)

AKTYWA	
Majątek trwały	0,55
Majątek obrotowy	2049,60
w tym należności	0,47
środki pieniężne	33,12
papiery wartościowe	2015,60
wtym: 270 tys. akcji BRESA	478,30
3622 tys. akcji Universal SA	407,10
1080 tys. akcji Bektrim SA	1129,20
PASywa	
Kapitał akcyjny	4567,90
Kredyty	193,80
W tym: z BRESA	163,80
z BGŻSA	30,00
Zobowiązania	2,00
Strata netto	2713,55

Nie trzeba dodawać, że podobne straty ponieśli wszyscy posiadacze akcji. Natomiast o stracie spowodowanej, nietrafioną decyzją kierownictwa Agencji można mówić w przypadku zakupu akcji Uniwersalu, z zaciągniętego kredytu, w kwietniu 1994 r.

Niefortunna transakcja zakupu akcji Uniwersalu wpłynęła także na wyniki finansowe Agencji w 1995 r. Należy dodać, że od kwietnia br. ARG S.A. rozpoczęła faktyczną działalność tj. sprzedaż usług - poręczeń dla kredytów (udzielanych w celu sfinansowaniu różnego rodzaju przedsięwzięć, z preferencją dla eksportu). Od tego czasu do końca 1995 r. udzielono 7 takich poręczeń.

Wstępne wyniki finansowe (na podstawie sprawozdań F-01) za okres 01.01.1995-01.12.1995 przedstawiają się następująco (w mln zł):

Przychody operacyjne	2,2054
Koszty działalności operacyjnej	1,3609
Zysk na dział. operacyjnej	0,8445
Przychody finansowe	23,191
w tym: sprzedaż akcji	17,516
Koszty finansowe w tym:	59,194
wartość nabycia sprzed. akcji	19,387
przeszacowanie akcji	32,372
Strata na dział. finansowej	36,003
Strata brutto	35,157
Strata netto	35,783

Według wstępnych wyników finansowych za 1995 r. (powyżej) Agencja osiągnęła dodatni wynik na działalności operacyjnej w wysokości 844,4 tys. zł. Należy wyjaśnić, że w działalności operacyjnej po stronie przychodów figurują prowizje od poręczeń, natomiast pozycja koszty obejmuje wszystkie koszty utrzymania spółki.

Natomiast znaczne straty przyniosła, podobnie jak w 1994 r., działalność finansowa (-36,0 mln zł). Na straty złożyły się sprzedaż akcji po cenach niższych od ich kosztów zakupu (-1,871 mln zł), odsetki od spłacanych kredytów (w tym przeterminowane), a przede wszystkim przeszacowanie akcji tj. różnica między ich ceną w dniu 31.12.1994 r., a ceną w dniu 31.12.1995 r. (-32,372 mln zł).

Wynik brutto, który ujmuje zarówno wynik na działalności operacyjnej jak i na finansowej, wyniósł w rezultacie -35,7834 mln zł.

Początek 1996 r. przyniósł wyraźną wyżkę kursu akcji, w tym zwłaszcza tych które są trzymane jako zabezpieczenie działalności Agencji (przemianowanej w listopadzie 1995 r. na Polski Fundusz Gwarancyjny - PFG). Od początku stycznia do 6 lutego ceny akcji Elektrimu wzrosły z 8,35 zł do 16 zł, a ceny akcji BRE z 37,5 zł do 57 zł. Według informacji uzyskanych w ARG/PFG, gdyby bilans zamknięto na 7 lutego, to z tytułu przeszacowania akcji od początku 1996 r. przychody finansowe Agencji/PFG wynosiłyby 101,138 mln zł (tj. ponad 1 bln starych zł).

Jak już wspomniano, 23 listopada 1995 r. Agencja Rozwoju Gospodarczego została przemianowana na Polski Fundusz Gwarancyjny. Zmiana nazwy została spowodowana względami politycznymi i handlowymi. Poprzednia nazwa wywoływała złe skojarzenia w

kręgach finansowych, zwłaszcza po raporcie NIK i nieprzychylnych artykułach w prasie.

Zatrudnienie

Pod koniec stycznia 1996 r, w Funduszu pracowało 17 osób, w tym dwie nie na pełnych etatach. Struktura zatrudnienia była następująca: zarząd - 4 osoby (w tym jedna na ryczałcie), dyrektor biura - 1 osoba, dział poręczeń - 3 osoby, dział inwestycji kapitałowych - 3 osoby, dział organizacyjno - prawny - 2 osoby, dział finansowy - 2 osoby, dział administracyjny - 4 osoby (w tym jedna na 1/4 etatu).

Plany na przyszłość

Polski Fundusz Gwarancyjny (dawniej ARG S.A.) ma być - zgodnie z planami resortu współpracy gospodarczej z zagranicą - ważnym elementem systemu wspierania eksportu do krajów b. ZSRR i CEFTA. W tym celu Ministerstwo Współpracy Gospodarczej z Zagranicą opracowało program poręczeniowo - reasekuracyjny wymiany gospodarczej w Europie Środkowo - Wschodniej. Zdaniem autorów programu dotychczasowy system poręczeń, gwarancji i ubezpieczeń eksportu wspiera polski handel zagraniczny w stopniu niewystarczającym. Daje się to odczuć szczególnie na rynkach wschodnich, które mają największe możliwości rozwojowe i najwyższy stopień ryzyka. Działalność istniejącej już Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE) nie wystarczy, a ponadto koncentruje się na rynkach zachodnich. W 1994 r. ubezpieczyła ona 0,5% wartości polskiego eksportu, a w 1995 r. - 1,45% (szacunek).

Polski Fundusz Gwarancyjny (PFG) ma nie tyle rywalizować z KUKE, co zająć się poręczaniem kredytów eksportowych i inwestycyjnych - proeksportowych oraz prowadzeniem rozliczeń finansowo - handlowych z krajami WNP i CEFTA.

Drugim filarem systemu ma być Bank Powierniczo - Gwarancyjny S.A. (dawniej Prywatny Bank Komercyjny Leonard SA). Ważniejsze kontrakty handlowe z zagranicą wymagają gwarancji kredytowych, a tych może udzielać tylko bank. Polski Fundusz Gwarancyjny ma mieć pakiet kontrolny Banku Powierniczo - Gwarancyjnego. Zakłada się podniesienie kapitału akcyjnego o 20 mln zł (200 mld starych zł), z czego 15 mln zł ma wnieść PFG, a 5 mln zł -byłe centrale handlu zagranicznego.

Trzecim elementem systemu ma być Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych - Korporacja Spółdzielcza (FPIE-KS). Założycielami Funduszu są: PFG, Polisa SA i Bank Staropolski. Instytucja ta ma działać na zasadzie prawa spółdzielczego. Zanim klient otrzyma gwarancję na kredyt eksportowy będzie musiał zostać członkiem spółdzielni - wpłacić wpisowe, wykupić przynajmniej jeden udział członkowski i wnieść oprocentowany, zwrotny po okresie gwarancji wkład członkowski. Kredytobiorca będzie musiał także zostać członkiem spółdzielni, a potem wnieść wkład gwarancyjny (kaucję) w wysokości 20% wartości kredytu.

Przedstawiony powyżej system wspierania handlu zagranicznego, a zwłaszcza obrotów z b. krajami socjalistycznymi dzieli rynek ubezpieczeń i gwarancji eksportowych w zależności od wielkości transakcji. Mniejsze kontrakty byłyby w sferze zainteresowań FPIE-Korporacji Spółdzielczej, większe - Banku Powierniczo-Gwarancyjnego, a najpoważniejsze i obciążone największym ryzykiem - Polskiego Funduszu Gwarancyjnego, dysponującego dużym zabezpieczeniem w postaci posiadanego majątku państwowego (akcji dawnych central handlu zagranicznego).

Uwagi końcowe

Niewątpliwie należy stwierdzić, że powstanie Agencji Rozwoju Gospodarczego S.A.

(obecnie Polskiego Funduszu Gwarancyjnego) tj. instytucji finansowo wspierającej eksport jest krokiem we właściwym kierunku. Systemy finansowania eksportu przy udziale państwa funkcjonują w ponad 60 krajach, w tym w krajach rozwijających się, a nawet w byłych krajach RWPG (Czechy). Najbardziej rozwinięte mechanizmy działają w krajach OECD. W niektórych krajach OECD istnieją nawet dwie instytucje wspierające eksport. Do najbardziej znanych instytucji tego typu należą:

- w USA, The Export-Import Bank of the United States (Eximbank),
- w Niemczech, Hermes Kreditversicherung AG, spółka akcyjna,
- we Francji, Compagnie Francaise d'Assurance pour le Commerce Exterieur (CO-FACE),
- w Wielkiej Brytanii, Export Credits Guarantee Department (ECGD).

W większości krajów instytucje wspierające eksport są powiązane z kapitałem państwowym. Oryginalnym rozwiązaniem polskim jest w przypadku ARG/PFG fakt, że formą zaangażowania kapitału państwowego w tę instytucję, są akcje przedsiębiorstw, będące w posiadaniu państwa. Na głębszą ocenę funkcjonowania ARG/PFG z punktu widzenia jej podstawowego zadania, jakim jest wspieranie eksportu, jest nieco za wcześnie: instytucja ta nie rozwinęła jeszcze większej działalności. Do końca 1995 r. udzieliła zaledwie 7 poręczeń. Natomiast można mieć zastrzeżenia do innych działań ARG/PFG. W szczególności chodzi tu o nieudaną "grę na kursach akcji", a więc skorzystanie z praw poboru akcji Uniwersalu i zakup dużej ilości akcji tej spółki na kredyt. Operacja ta zakończyła się niepowodzeniem i z tego tytułu poniesiono straty w dwóch kolejnych latach: 1994 i 1995.